

**GEBELİK SÜREÇLERİNDE ANNELERİ
TARAFINDAN İSTENMEYEN
YETİŞKİN EVLATLARIN YAŞAM
DENEYİMLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

AN EXPLORATION OF LIFE EXPERIENCES OF
ADULT INDIVIDUALS UNWANTED BY THEIR
MOTHERS DURING THEIR PREGNANCY

Firdevs Çalışkan GÜNGÖR, Gamze ÖZBAYRAK, Ömer Miraç YAMAN

34

GEBELİK SÜREÇLERİNDE ANNELERİ TARAFINDAN İSTENMEYEN YETİŞKİN EVLATLARIN YAŞAM DENEYİMLERİNİN ARAŞTIRILMASI

AN EXPLORATION OF LIFE EXPERIENCES OF ADULT INDIVIDUALS UNWANTED BY THEIR MOTHERS DURING THEIR PREGNANCY

Firdevs ÇALIŞKAN GÜNGÖR ¹, Gamze ÖZBAYRAK ², Ömer Miraç YAMAN ³

Anahtar Kelimeler:

İstenmeyen evlat,
Anne,
Ebeveyn,
Psikoloji

Keywords:

Unwanted child,
Mother,
Parent,

ÖZ

Bu araştırmada istenmeyen gebelik sonucu dünyaya gelen bireylerin; hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemlerindeki yaşam deneyimlerinin araştırılması, istenmeyen evlat olduğunun hissedilmesinin hem bireysel hem aile içindeki yansımalarının anlaşılması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve fenomenolojik desen türü kullanılmıştır. Araştırmada, derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. 16 katılımcıdan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak veriler elde edilmiştir. Görüşmeler katılımcıların kendilerini rahat hissedecekleri yerlerde ve zamanlarda yapılmış ve yalnızca gönüllü olanlardan veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcılar ile yapılan mülakatların analizleri sonucunda katılımcıların çoğunun çocukluk dönemindeki anneleri ile ilişkilerinde problem yaşadıkları ve bu sorunların arkadaşlık ilişkilerine de etki ettiği, yetişkinlik dönemine gelindiğinde ise çocukluk döneminde anne ile kurulamayan güvenli bağın özellikle eş/partner ile olan ilişkilerinde sağlıklı ilişkiye yol açabildiği gösterdiği, istenmeyen evlat olduklarını öğrendiklerinde ise bazı olumsuz duyguları hissettikleri anlaşılmıştır. Bu araştırma sonucunda istenmeyen evlat olarak doğan ve büyüyen kişilerin hayatları boyunca pek çok duygusal ve psikolojik zorluklarla karşılaştığı ve bu nedenle katılımcıların çoğunun profesyonel psikolojik destek aldıkları ve halen almaya devam ettikleri tespit edilmiştir.

ABSTRACT

This study aims to investigate the life experiences of individuals born as a result of unintended pregnancies during both childhood and adulthood and to understand the individual and familial implications of perceiving oneself as an "unwanted child." Qualitative research method with a phenomenological design type was used in the study. Data were collected through in-depth interviews with 16 participants using semi-structured interview forms. Interviews were conducted at times and places where the participants felt comfortable, and data were collected only from voluntary participants. The data obtained in the study were analyzed using the descriptive analysis method. As a result of the analysis of the interviews conducted with the participants, it was understood that most of the participants had problems in their relationships with their mothers during childhood and that these problems also affected their friendships. In adulthood, the inability to establish a secure attachment with their mothers during childhood was found to contribute to unhealthy relationships, particularly with romantic partners. Additionally, learning that they were an unwanted child led to various negative emotional experiences. As a result of this study, it was determined that people born and raised as unwanted children faced many emotional and psychological challenges throughout their lives, and therefore most of the participants reported receiving professional psychological support and continuing therapy to cope with these difficulties.

¹ Psikolog, Üsküdar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, firdevs.calisknn@gmail.com, Orcid: 0009-0002-1228-770X

² Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, ozbayrakgamze.tr@gmail.com, Orcid: 0000-0003-0636-0683

³ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, omermirac@gmail.com, Orcid: 0000-0001-9989-8575

Alıntılanmak için/Cite as:
Çalışkan Güngör F., Özbayrak G. ve Yaman Ö. M., (2025) Gebelik Süreçlerinde Anneleri Tarafından İstenmeyen Yetişkin Evlatların Yaşam Deneyimlerinin Araştırılması Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 34 (1), 590-613.

GİRİŞ

Toplum içindeki en küçük birlik olarak adlandırılabilir aile, kadın ve erkeğin ebeveyn olma kararı alması ardından şekillenen bir yapıdır ve yeni bir yaşam döngüsünü ifade etmektedir. Ancak ebeveyn olmak her zaman karara bağlı şekilde ilerleyen bir süreç olmamaktadır. Zira gebelikler; planlı (beklenen) ve plansız (beklenmeyen) bir biçimde gelişebilmektedir. Planlı (beklenen) gebelik, istenen ve güvenli bir şekilde sürdürülen gebelik olarak nitelendirilirken; plansız (beklenmeyen) gebelik ise ebeveynin istemesi durumunda güvenli bir biçimde sürdürülen ancak istenmediği durumda ise kürtajla sonuçlanabilen bir gebelik türüdür (Buldur ve Göcen, 2021). Gebeliğin planlı ya da plansız olması çiftlerin gebelik karşısındaki tepkilerini etkilemektedir (Arslan ve Mete, 2005). Plansız gebelik dünya genelinde oldukça yaygındır. Gebeliklerin %40'ı plansızdır (Abajobir ve diğerleri, 2017) ve her yıl yaklaşık 80 milyon kadın plansız gebelik yaşamaktadır (Ersoy, 2015). Plansız ve istenmeyen gebeliklerin önüne geçmek için aile planlaması yöntemi önerilmektedir. Aile planlaması sayesinde aileler kendilerini hazır hissettikleri zamanlarda ebeveyn olmayı planlamaktadırlar (Akar, 2017).

Plansız gebeliklerin nedenleri arasında bireysel nedenler, gebeliğin risklerine yönelik yetersiz bilgiye sahip olunması, doğum kontrol yöntemlerine ulaşmada yetersizlik yaşanması, doğum kontrol yöntemlerini etkili ve doğru kullanmada başarısızlık, doğum kontrol yöntemlerinin hiç kullanılmaması (Ay ve diğerleri, 2013), kadın ve erkek arasındaki sosyal yaptırımlar ve eşitsizlik, kocanın doğum kontrol yöntemlerini onaylamaması, adolesanlarda istenmeyen gebelikler, yetersiz aile planlaması hizmetleri ve düşük sosyoekonomik düzey yer almaktadır (Yazdkhast ve diğerleri, 2016; Şenoğlu ve diğerleri, 2019). Ayrıca, kondom yırtılması ve tecavüz gibi durumlar nedeniyle birçok kadın istemediği bir gebelik yaşamaktadır (Can, 2020). Öte yandan ebeveynlerin halihazırda başka çocuklarının olmasından ve onların sorumluluğunu üstlenmelerinden dolayı yeni doğacak bebeklerine yeterli bakımı veremeyeceklerini düşünmeleri de gebeliğin istenmemesine yol açmaktadır (Foster ve diğerleri, 2019).

Literatürde istenmeyen gebelik olarak tanımlanan gebelik

türü sonucunda; kadınların kürtaja yönelebildiğine, evlatlık verme davranışı sergileyebildiğine, yahut çocuğu yalnız büyütmek durumunda kaldıklarına vurgu yapılmaktadır (Henshaw, 1998). Ayrıca, istenmeyen gebelik kadının psikososyal stres faktörlerine yoğun şekilde maruz kalmasına, depresyona girmesine ve genel yaşam memnuniyetinin düşmesine yol açabilmektedir (Dibaba ve diğerleri, 2013; Bahk ve diğerleri, 2015). Bu durumun anneyi etkileyen sonuçları olduğu gibi çocuk sağlığı üzerinde de uzun vadeli etkileri görülmektedir (Rochebrochard ve Joshi, 2013). Bu konu hakkında yapılan bir çalışmaya göre istenmeyen gebelik emzirmenin erken kesilmesine neden olmakta ve böylece süten erken kesilmiş çocuğun sağlığı da olumsuz yönde etkilenmektedir (Klima, 1998). İstenmeyen gebelik sonucunda dünyaya gelen çocukların yaşadıkları sorunlar arasında; istenen çocuklara kıyasla daha büyük risk faktörlerine maruz kalmaları, psikolojik ve fiziksel sağlık sorunlarını daha yoğun yaşamaları, eğitim hayatından erken ayrılma olasılıklarının daha yüksek olması ve ergenlik döneminde suç davranışı gösterme eğiliminde olmaları yer almaktadır (Rochebrochard ve diğerleri, 2013).

Literatürde istenmeyen gebelik konusunun genellikle tıp anabilim dalının çalışmalarına konu olduğu ve araştırmalarda gebe olan anne adaylarına odaklanıldığı görülmüştür. Diğer taraftan, sosyal bilimlerde istenmeyen gebelik konusunun derinlemesine çalışılmadığı ve istenmeyen gebelik sonucu dünyaya gelen çocukları ele alan araştırmanın yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada istenmeyen gebelik sonucu dünyaya gelen yetişkin evlatların hem çocukluk dönemindeki hem de yetişkinlik dönemindeki ilişkisel, duygusal ve davranışsal deneyimlerini incelemek amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli ve Deseni

Bu çalışmada istenmeyen gebelik sonucu dünyaya gelen bireylerin hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemlerindeki yaşam deneyimlerinin araştırılması, istenmeyen evlat olduğunun hissedilmesinin hem bireysel hem aile içindeki yansımalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yönteminin kullanılması uygun görülmüştür.

Nitel araştırmaların temelinde algı ve deneyimlerin açığa çıkarılması yer almaktadır (Tekindal ve Arsu, 2020). Nitel araştırma, araştırmacının ilgilenilen olguyu manipüle etmeye çalışmadığı, gerçek dünya ortamı gibi bağlama özgü şekilde olguları anlamaya çalışan doğalcı bir yaklaşım kullanılmaktadır (Patton, 2001).

Araştırmanın amacı ve soruları hangi araştırma deseninin kullanılması gerektiğini belirleyen en önemli faktörlerdendir. Bu nedenle, çalışmanın amacına ve sorularına uygun olan nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik çalışma deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma, günlük hayatta farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanarak (Yıldırım ve Simsek, 20013) tecrübelerimizi ve kendi dünyamızdaki bu tecrübelere yüklediğimiz anlamı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Titchen ve Hobson, 2005). Fenomenolojik araştırmalar yorumlayıcı, varoluşçu ve betimleyici olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Bu alışmada, Edmund Husserl’in öncülük ettiği betimleyici fenomenolojiyi araştırma metodu olarak geliştirmış olan A. Giorgi’nin ‘betimleyici fenomenolojik araştırma’ deseni kullanılmıştır (Giorgi, 2009). Bu araştırma deseni insanların deneyimlerinde ve deneyimlerine yükledikleri anlamlarda ortak olan temel özellikler veya deneyimin zleri ve yapısı açığa çıkarılmaya çalışılmaktadır (Denscombe, 2007). Bununla beraber, bilinen fakat derinlemesine ve detaylı bir bakışın olmadığı durumlardaki olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Bu nedenle istenmeyen yetişkin evlatların yaşam deneyimi çalışılırken araştırma, fenomenolojik betimleyici desene uygun yürütülmüştür. Bu araştırma yaklaşımının amacı, incelenmekte olan olgunun temel yapısını ortaya çıkarmak için insan deneyiminin belirli bir yönünün açık ve doğru tanımlarını üretmektir (Ganeson ve Ehrich, 2013). Bu desende çalışma grubunu oluşturan katılımcıların doğrudan deneyimlere sahip olması önem arz etmektedir (Patton, 2014).

Araştırma Grubu

Araştırma grubuna ulaşmak için amaçlı örneklem ve kartopu örneklem yöntemleri kullanılmıştır. Amaçlı rneklem, bir grup farklı olasılığa dayalı olmayan örneklem tekniklerini temsil eder. Genellikle, rnek alınan

araştırılan, özellikle olasılıklı örneklem teknikleriyle karşılaştırıldığında oldukça küçüktür (Rai ve Thapa, 2015). Bu yöntem doğrultusunda, psikolog olarak çalışan araştırmacının yakın çevresinde istenmeyen evlat olma hikayelerini dinlediği kişilerle iletişime geçilmiştir. İlgili kişilere araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilip n görüşme gerçekleştirilmiştir. Böylece kişilerin araştırma grubuna dahil olup olmayacağı kararlaştırılmıştır. Öte yandan, kartopu örneklem tekniği evreni oluşturan birimlere erişmenin zor olduğu veya evren hakkındaki bilgilerin yetersiz olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Patton, 2005). Bu teknik, zengin veri elde edebilecek kişi ve kritik durumlara odaklanmakta ve evrene bunları takip ederek ulaşmaktadır (Creswell, 2013). Kartopu rneklem yöntemine istinaden ilk etapta ulaşılan katılımcıların arkadaş ve akraba çevrelerinde de istenmeyen evlat olma deneyimi yaşayan kimse olup olmadığı sorulmuştur. Söz konusu kişiler, çevrelerinde bu hikayeye sahip olduğunu bildikleri kişilere yönlendirme yapmışlardır. Katılımcıların, yakın çevreleriyle ilgili bu bilgiye; arkadaş ortamında dertleşme, ortak hikaye hakkında fikir alış verişi yapma gibi gerekçelerle sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu yöntemlerle toplam 30 kişiye ulaşılmıştır. 30 kişiden 16’si ile yapılan mülakatlar araştırmaya dahil edilmiştir. Geriye kalan 14 kişiden 5’nin aslında istenmeyen gebeliğe bağlı olarak istenmeyen evlat olma deneyimini yaşamadıkları, aileleri tarafından kabul edilmeme deneyimi yaşadıkları anlaşılmış ve bu nedenle araştırmadan dışlanmışlardır. Diğer 9’u ise örneklemle kriterlerine uydukları halde araştırmaya katılmaya gönüllü olmamışlardır.

Araştırma grubu belirlenirken şu hususlar gözetilmiştir: 18 yaş ve üzeri olmak, annenin gebeliği istemediğini bilmek, anne tarafından istenmeyen/kabullenilmeyen evlat olduğunu hissetmek. Araştırma grubu belirlenirken bu 3 ilkenin sağlanması dikkat edilmiştir. Katılımcı adayları ile yapılan n görüşmelerde sosyal hizmet uzmanı ve psikolog olan ruh sağlığı çalışanı araştırmacılar tarafından sorulan sorularla, kişinin istenmeyen evlat olup olmadığı kararlaştırılmıştır. Sorulan sorular arasında katılımcıların annelerinin gebe kalma niyetlerini anlamaya olanak sunan (Finer ve Zolna, 2016) ve katılımcının aile içindeki konumunu ortaya çıkaran (Pratasava, 2022) soru cümleleri yer almaktadır. Bunlardan; “Anneniz size gebe olduğu

zamanlarla ilgili konuşurken sizi istemediğini belirtir mi?“ “Annenizin size gebe kalmayı istemediğini nereden biliyorsunuz?“ “Annenizin size gebe kalmadan önce gebe kalma arzusu var mıydı, bunu biliyor musunuz?“ “Siz doğduktan sonra aile içinde kabullenildiğinizi hissettiniz mi?“ “Çocukken size diğer kardeşlerinizden olumsuz anlamda daha farklı davranıldığını düşünüyor muydunuz?“ gibi sorular örnek gösterilebilir.

Katılımcı grubunun belirlenmesinde kullanılan ve tercih edilen teknik, öz bildirim tekniğidir. Bu teknikte katılımcı

adayının kendisi ile ilgili belirttiği bilgilerin doğru olduğu ve herhangi bir şüphe barındırmadığı varsayılmaktadır. Nitekim bir bireyin yaşadığı deneyimle ilgili bilgi toplamının en geçerli yolu, kişisel bildirim tekniğini kullanmak olarak görülmektedir (McDonald, 2008). Özellikle sosyal bilimlerde kişisel bildirim tekniği, bireyin nasıl davrandığının anlaşılması ve öğrenilmesi açısından önem arz etmektedir (Smith, 2005).

Araştırma grubunun sosyodemografik bilgilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri

İSİM	YAŞ	CİNSİYET	İKAMETGAH	EĞİTİM DURUMU	MESLEK	MEDENİ DURUM	PSİKOLOJİK RAHATSIZLIK TANISI	PSİKİYATRİK İLAÇ KULLANIMI
K1	53	KADIN	İSTANBUL	LİSE	ÇALIŞMIYOR	BOŞANMA AŞAMASINDA	MAJÖR DEPRESYON	YOK
K2	27	KADIN	İSTANBUL	LİSANS	EV HANIMI	BEKAR	ANKSİYETE	VAR
K3	27	KADIN	ANKARA	LİSE	ÖĞRENCİ	EVLİ	YOK	YOK
K4	32	KADIN	İSTANBUL	YÜKSEK LİSANS	ŞEHİR PLANCISI	BEKAR	YOK	VAR
K5	28	KADIN	İSTANBUL	YÜKSEK LİSANS	DOKTORA ÖĞRENCİSİ	EVLİ	YOK	YOK
K6	26	KADIN	İSTANBUL	LİSANS	ÇALIŞMIYOR	BEKAR	DEPRESYON, ANKSİYETE	YOK
K7	25	KADIN	İSTANBUL	LİSANS	GRAFİK TASARIMCI	BEKAR	YOK	YOK
K8	37	KADIN	İSTANBUL	LİSE	ÇALIŞMIYOR	EVLİ	YOK	YOK
K9	25	KADIN	SAMSUN	YÜKSEK LİSANS	PSİKOLOG	BEKAR	YOK	YOK
K10	35	ERKEK	İSTANBUL	LİSE	SATIŞ ELEMANI	EVLİ	YOK	YOK
K11	28	KADIN	İSTANBUL	LİSANS	BANKACI	BEKAR	YOK	YOK
K12	29	KADIN	İSTANBUL	LİSANS	EV HANIMI	EVLİ	ANKSİYETE	VAR
K13	25	KADIN	İSTANBUL	ÖNLİSANS	EV HANIMI	EVLİ	YOK	YOK
K14	19	KADIN	İSTANBUL	LİSE	ÖĞRENCİ	BEKAR	YOK	YOK
K15	28	KADIN	İSTANBUL	YÜKSEK LİSANS	PSİKOLOG	BEKAR	YOK	YOK
K16	28	KADIN	İSTANBUL	YÜKSEK LİSANS	PSİKOLOG	EVLİ	YOK	YOK

Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada derinlemesine mülakat tekniği veri toplamak için tercih edilmiştir. Derinlemesine mülakat, araştırmacıların görüşülen kişinin bakış açısı veya durumu hakkında bütüncül bir anlayış elde etmek amacıyla bilgi toplamak için kullandıkları bir görüşme türüdür. Daha fazla araştırma ve ilginç alanları keşfetmek için de kullanılabilir. Bu tür bir görüşme, bilgi verenlere açık uçlu sorular sormayı ve araştırmacı tarafından yararlı olduğu düşünülen verileri elde etmek için gerekli olan her yerde incelemeyi içermektedir (Berry, 1999). Bu bağlamda istenen verilerin toplanmasında demografik bilgilere ilişkin soruların olduğu araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo Demografik Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Yarı Yapılandırılmış Soru Formunda; gebelik dönemine ilişkin bilgiler, istenmeyen evlat olmaya dair farkındalık süreci, çocukluk dönemi anıları ve yetişkinlik dönemi olmak üzere toplam 4 bölüm ve 23 soru bulunmaktadır. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden kişilerle istedikleri mekanda/zamanda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Mülakatlar başlamadan önce her katılımcı araştırmanın gizlilik ve gönüllülük ilkeleri hakkında bilgilendirilmiştir. Bununla beraber mülakat boyunca ses kayıtlarının alınacağına dair de bilgi aktarılmış ve bu konuda da katılımcıların onamları alınmıştır. Böylece toplam 234.9 dakika ses kaydı elde edilmiştir.

Veri Analiz Yöntemi

Araştırma sürecinde elde edilen ses kayıtları bilgisayar ortamında yazıya aktarılmış ve toplam 101 sayfa yazılı doküman elde edilmiştir. Bu veriler Maxqda Nitel Veri Analizi 2022 analiz programına yüklenmiş ve kodlamalar burada gerçekleştirilmiştir.

Veri analizi; görüşmelerden, liste alanından ve diğer materyallerden elde edilen verilerin sistematik olarak aranması ve derlenmesi, anlaşılmasını kolaylaştırması ve bulguların başkalarına iletilmesi sürecidir. Veri analizi, verileri düzenleyerek, birimlere çevirerek, sentezleyerek, bir kalıba göre düzenleyerek, neyin önemli olduğunu ve neyin öğrenileceğini seçerek ve başkalarına söylenebilecek çıkarımlarda bulunarak yapılmaktadır (Gumilang, 2016).

Bu çerçevede betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Zira betimsel analiz sayesinde yarı yapılandırılmış soru formu perspektifinde ana temalar belirleme imkanı mevcutken ayrıca kodlama sonucunda yeni temalar da oluşturulabilmektedir. Analiz aşaması sürecinde toplam 4 adet ana temaya, 11 adet alt temaya ve 46 adet kod, ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular tablolar eşliğinde sunulmuştur. Araştırma bulgularını destekleyecek katılımcı görüşleri de doğrudan aktarılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma boyunca en çok zorluk yaşanan konu katılımcı bulmak ve ulaşılan katılımcıların araştırma kriterlerini sağlayıp sağlamadığını ölçmek olmuştur. Zira annesinin gebelik döneminde istenmeyen evlat olma olgusu, belirli ölçeklerle tanımlanabilen yahut herhangi bir forma istinaden belirlenebilen bir sürece tekabül etmemektedir. Bu nedenle katılımcı arayışı sırasında “annesinin gebelik sürecinde istenmeyen evlat” olarak duyuruya çıkılmıştır. Bu çağrı sonucunda iletişime geçilen kişilerle ortalama 7-8 dakika süren ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcı adaylarına araştırmanın amacından bahsedilmiş, araştırmaya dahil olma kriterleri ifade edilmiştir. Sonucunda ise yapılandırılmamış sorular sorulan kişinin araştırma kriterini sağlayıp sağlamadığı ölçülmüş ve araştırmaya dahil olması kararlaştırılmıştır. Dolayısıyla güvenilir örneklemin oluşması için katılımcı bulma ve belirleme konusunda zorluk yaşandığı ifade edilebilir.

Süreç içindeki sınırlılıklardan bir diğeri, araştırmada kişisel bildirim (self-reported) tekniği kullanıldığından katılımcıların istenmeyen evlat olup olmadıklarına dair sahip oldukları bilginin doğruluğunun tam anlamıyla bilinemeyeceği gerçeğidir. Kişisel bildirim tekniğinin; katılımcının ifade ettiği deneyim hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması (Burkhauser ve diğerleri, 2022), araştırmaların değerlendirilmesindeki bağlamsal unsurların bazı kısıtlamalara tabi olması (Brutus ve diğerleri, 2012) gibi dezavantajları bulunmaktadır.

Etik Uygunluk

Araştırmanın etik ilke ve değerlere uygun yürütülmesi için İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşeri Bilimler

Araştırma Kurulu'ndan E-74555795-050.01.04-608230 sayılı ve 31.01.2023 tarihli etik uygunluk raporu alınmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalar geçerlik ve güvenirlik açısından belirli süreçlerden geçirildikleri için doğru ve güvenilir bilginin kaynağı olarak kabul edilmektedirler (Demir, Güner, Köksal ve Dolu, 2011). Bu araştırma da geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için belirli süreçlerden geçirilmiştir. Bu araştırmada, araştırma sonunda ulaşılan sonuçların aslında var olan gerçeği ne kadar yansıttığını gösteren (Yıldırım ve Şimşek, 2013) iç geçerliği sağlamak için araştırmanın tüm süreçleri uzman desteğinde sürdürülmüştür. Ayrıca, veriler analiz edilmeden önce verilerin bütünlüğünden emin olmak için dikkatlice okunmuştur. Analizler sırasında kodlar oluşturulurken her bir katılımcının söylemleri bir bütün halinde değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarının katılımcıların görüşlerini yansıtıp yansıtmadığını ortaya koymak için katılımcı teyidi veya üye kontrolü yapılmıştır (Başkale, 2016).

Araştırmanın sonuçlarının farklı zaman ve durumlara aktarılabilmesiyle ilişkili olan dış geçerliği sağlamak için kullanılan örneklem seçiminin doğru yapılmasına ve örneklem temsili edici sayıda ve nitelikte olmasına özen gösterilmiştir (Merriam, 2018). Bu bağlamda, örneklem

içerisinde farklı cinsiyetten, yaştan ve mesleki tecrübeden katılımcıların yer almasına özen gösterilmiştir.

Araştırmada güvenilirliğin temini için araştırmanın her aşaması şeffaf ve detaylı bir biçimde anlatılmıştır. Araştırmanın bulgularını görselleştirmek için tablolar kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları katılımcıların doğrudan ifadeleri kullanılarak desteklenmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bulgular kısmı gebelikte istenmeyen yetişkin evlatların deneyimleri; Çocukluk Dönemi Deneyimleri, Yetişkinlik Dönemi Deneyimleri, Travmatik Yaşam Deneyimleri ve İstenmeyen Çocuk Olmalarıyla İlgili Deneyimleri' olmak üzere 4 ana temada toplanmıştır. Bulgular bu ana temalara uygun olarak ayrı başlıklar altında aşağıda sunulmuştur.

Çocukluk Dönemi Deneyimleri

Yapılan mülakatlar sonucunda katılımcıların çocukluk dönemlerine ilişkin görüşlerinin 5 alt temada gruplanabileceği anlaşılmıştır. Bu alt temalar şunlardır: Ebeveyn ilişkileri, anne-baba arasındaki ilişkiler, aile içinde kendilerini nasıl hissettikleri, başka bir ailede doğma istekleri ve arkadaş ilişkileri. Bu alt temalar ve alt temalar altında üretilen kodlar ve kodların frekansları aşağıda Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Çocukluk Dönemi Deneyimlerine Ait Alt Temalar ve Kodlar

Ana Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Çocukluk Dönemi Deneyimleri	Ebeveyn ilişkileri	Anneye sıcak ilişki bulunmuyor	4
		Çocukluğunda sevgi eksikliği hissetme	6
		Eksik ve hatalı doğduklarını hissetme	4
		Sevgi eksikliği nedeniyle psikolojik sorunlar yaşama	2
		Babayla ilişkilerin daha pozitif olması	3
	Anne-baba arasındaki ilişkiler	Sağlıksız bir ilişki bulunuyor	7
		Aralarında yeterli iletişim bulunmuyor	5
		Zorla evlendirilme	3
		Çocuk doğurmak istememe	2
		Aşk evliliği	2
	Aile içinde kendilerini nasıl hissettikleri	Görünmüyor gibi hissetme	8
		Sevgi dolu bir anı hatırlamama	4
		Ebeveynlerden ilgi görmeme	7
		Özgüvensiz olarak yetişme	3
		Kardeşler arasında ayrım yapıldığını hissetme	4
	Başka bir ailede doğma istekleri	Doğduğu evde yaşamak istememe	3
		Doğdukları evlerde maddi zorluklar yaşama	2
	Arkadaş ilişkileri	Sağlıklı arkadaş ilişkisi kuramama	6
		Arkadaşlara karşı agresif olma	4
		Arkadaşları tarafından dışlanma hissetme	3
		Sağlıklı ve nitelikli arkadaşlara sahip olma	5

Tablo 2’de gösterilen 5 alt temaya ait bulgular aşağıda sırasıyla açıklanmış ve bu bulgular katılımcı ifadeleriyle desteklenmişlerdir.

Ebeveyni ile İlişkiler alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, katılımcılardan birinin annesi ile arasında sıcak bir ilişki olmadığı, çocukluğunda şefkat ve sevgi eksikliği hissettiği ve hala bu eksikliğin devam ettiğini belirttiği görülmüştür. Bununla ilgili bir örnekte Katılımcı13 şunları ifade etmiştir:

”Annem ile benim sıcak bir ilişkimiz olmadı hiçbir zaman, şu an görüşüyoruz hani anne kokusu anne sıcaklığı anne şefkati gibi bir şey hissetmiyordum, sıcak bir ilişkimiz olmadı hiç bir zaman”. (K13)

Katılımcıların ifadelerinden annelerinin gözünde kendilerini eksik, hatalı ve doğduğu için suçlu hissettikleri görülmektedir. Annelerinin çocukken yeterli sevgi ve ilgi göstermedikleri, bu yüzden gelişimsel süreçlerini sağlıklı tamamlayamadıkları için yetişkinlik döneminde psikolojik destek gördükleri ve yaşamının ilerleyen sürecinde duygusal olarak zorluklar yaşamaya devam ettikleri anlaşılmıştır. Katılımcı2’nin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Ben anneme hiçbir zaman birey olduğumu hissettiremedim. Hissettiremediğim için çok üzülürdüm, darılırdım. Çocukken de öyle olurdu. Ne olurdu sanki derdim şurada cam silene kadar benimle iki oyun oynasa, ilgilense. Ama bu çocuk aklımla düşünürdüm. Büyüyünce mesela şu anda da birey olduğumu hissettiremediğim

zaman tedaviden önce çok ağlar, sızlar, ergen gibi ortalığı yıkar, kendimi suçlar, kendime zarar verirdim". (K2)

Aynı konuyla ilgili Katılımcı3'ün görüşleri ise şöyledir:

"Annem suçluluk duygusunu hissettirir. Hala sinirlendiğinde şey yapar yani, doğurmasaydım modunda konuşur yani. Yani küçüklüğümüzden beri... Niye annemi bu duruma soktum hani o suçluluğu anlatabildim mi?" (K3)

Yapılan görüşmelerde katılımcıların babaları ile ilişkilerinin annelerine kıyasla daha iyi, samimi, iletişime açık ve sevgiye dayalı olduğu belirlenmiştir. Çünkü anneleri tarafından istenmediklerini hissetmelerine rağmen babaları tarafından kabullenilen evlat olduklarını hissettikleri anlaşılmıştır. Katılımcıların babalarını daha çok sevdiklerini ve babaları tarafından daha çok sevildiklerini hissettikleri tespit edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Katılımcı3, Katılımcı4 ve Katılımcı6 duygularını şu şekilde ifade etmiştir:

"Babam bizi çok severdi. Babamı annemden daha çok severdim Bir şey istediğimizde direkt oraya götürürdü. Hiç bakmazdı hava şartlarıdır, koşullarıdır. Hep temasta bulunan bir adam, seven bir adam. Abimi döverdi, abime kızardı. Hep böyle bizi annemden, işte abimden koruyan, hep gezdiren öyle bir baba hatırlıyorum". (K3)

"Ya babamla böyle 10 yaşına kadar hani çok yakın böyle samimi bir ilişkimiz vardı, sevgisini çok gösteren bir babaydı. Hani böyle her sabah uyandırmaya gelirdi. Ben uyansam da onun yanına giderdim falan. Böyle hani birbirimize karşı sevgi doluyduk". (K4)

"Babamla ilişkim daha iyiydi. Yani hem onunla hem daha çok şey konuşuyordum. Hala yetişkinlikte de öyleydi. Küçükken de öyleydi. Babama karşı hani daha gerçekten çok iyi biri olduğunu düşünüyorum". (K6)

Anne-baba arasındaki ilişkiler alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Yapılan araştırmada katılımcıların anne ve babaları arasındaki ilişkinin sağlıklı olmadığı ve birbirlerine karşı iletişime kapalı oldukları görülmüştür. Bazı katılımcıların annelerinin eşlerini sevmedikleri, eşleri tarafından şiddete maruz kaldıkları ve eşleri ile mutsuz evliliklerinin

olmasından dolayı çocuk doğurmak istemedikleri tespit edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Katılımcı5 ve Katılımcı4 görüşlerini şu şekilde iletmislerdir:

"Korkunçtu yani, tamamen şiddete dayalı. Babamın ciddi sağlık problemleri ve psikolojik problemleri olan bir adamdı. Babam öyleymiş yani, dolayısıyla annem sadece ondan şiddet gördüğünü anlatıyor... Hamileliği döneminde babamdan şiddet görüyor bu sebeple de kürtaj olmak istiyor". (K5)

"Hep çok çekişmeli çok şey yani, çok kavgalıydı. Çok ciddi böyle şiddet maruz kaldık o tarz şeyler değil ama hep böyle birbirlerine söylendikleri işte annemin böyle babam hakkında söylendiği arkadan başkalarına mesela hep böyle bir şikayetlenme birbirleri ile ilgili şikayetlenmeler". (K4)

Araştırmada bazı katılımcıların ise annelerinin zorla ve istemeden evlilik yaptığı öğrenilmiştir. Bu durumun çocuk doğurmak istememeye etki eden unsurlardan biri olduğu düşünülebilmektedir. Konuyla ilgili görüş bildiren Katılımcı3 ve Katılımcı2'nin görüşleri şöyledir:

"Hiç sevgi ilişkisi üzerinde kurduklarını da düşünmüyorum. Annem, yani babam öldükten sonra zorla evlendirildiğini falan söylüyordu zaten. Hiç beğenmiyordu, kel olduğunu söylerdi". (K3)

"Ben her şeyi hatırlıyorum. Yanımızda konuştuğu için. Her şeyi hatırlıyorum. Ben beğenmedim. İstemeden evlendim. Hiç istemiyordum. Annem zorla verdi gibi cümleleri hep hatırlıyorum". (K2)

Araştırmadaki bazı katılımcıların anne ve babalarının ilişkisinin ise sevgiye dayalı ve aşk birlikteliği olduğu görülmüştür. Bu katılımcılarda ise babanın anneyi çocuklardan kıskandığı ya da çocuğun babasının annesine sevgisini kıskandığı görülmüştür. Katılımcı13 ve Katılımcı17'nin konuya ışık tutan ifadeleri şu şekildedir:

"Yani kavgaya edecek bir şey yoktu aralarında annemle babamın birbirlerini sevdiğini hissediyordum. Bazen babamın anneme olan sevgisini kıskanıyordum. Babam abisinin sözünü önemserdi, dedemi de dinlerdi. Benim okula gitmeme de amcam engel oldu. Babamın annemi sevdiğini hissediyordum. Annemin ailesi katı kuralları olan bir aileydi, başka da ne diyebilirim bilmiyorum". (K13)

“Birbirlerine çok bağlı sevecen bir ilişkileri vardı, Birbirlerine aşık bir çiftti. Birlikte vakit geçirmeyi severlerdi. Genellikle babam annemi bizden kıskanırdı”. (K7)

Aile içinde dışlandıklarını hissetme alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Araştırmada katılımcıların ailelerinde kendilerini görünmez hissettikleri anlaşılmıştır. Bu duygudan dolayı katılımcıların kendi ihtiyaçlarını hep kendilerinin karşıladığı ve aile üyelerinden destek istemedikleri öğrenilmiştir. Bununla beraber geriye dönük baktıklarında ailelerinde sevgi dolu herhangi bir anı hatırlayamadıkları tespit edilmiştir. Konuyla ilgili katılımcıların görüşlerinde örnekler aşağıda sunulmuştur:

“O zamanlar annemden bir şey isterdim veya istemezdim, hep kendi başımın çaresine, yani duygularımı ve isteklerimi ifade edemezdim. Hep böyle kenarda, içimde yaşırdım veya hırçınca yaşırdım veya ifade edemezdim. Hala daha öyleyim. Yani rahat kendimi ifade edemiyorum. isteklerimi, duygularımı... Yani bir kenarda büyüyorsun işte, bir kenarda köşede. Yani ben vardım ama etkim yoktu. Etkim yoktu gibi.” (K8)

“Sevdiğim anlarla ilgili hiç ailemle öyle bir şeyim çok yok yani. Aklıma hiç gelmedi. Bu çok canımı acıttı. Aslında baktığımda diyorum ki ailem beni seviyor aslında sevdiğini biliyorum ama sevdiğim anları yaz dediğinde hiç ailemle ilgili yaşamadım hissedemedim”. (K9)

Katılımcıların anne ve babaları tarafından yeterli ilgi görmedikleri, ailelerinin katılımcıların temel bakımlarına karşı ilgisiz kaldıkları ve eksik bırakıldıkları görülmüştür. Bundan dolayı katılımcıların öğretmenleri ve arkadaşları tarafından zorbalığa uğradıkları ve dışlanmaya maruz kaldıkları görülmüştür. Hissedilen bu duyguların katılımcıların özgüveni düşük yetişkinler olmalarına zemin hazırladığı söylenebilir. Bu bulguyu destekler katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Yani öğretmen yüzüme karşı zaten bunların aileleri gelmiyor, ilgilenmiyor gibi laflar da kullanılıyordu. Ayrıca, okumuş, çocuklarıyla çok ilgilenen ailelerin çocukları hiç zorbalığa uğramazdı. Çünkü onlarla ilgilenen ve onların arkasında sürekli biri vardı. Ama benim gibi ihmal

edilmiş çocuklar genelde çok zorbalığa uğrayan dışlanan çocuklardı”. (K9)

“Tabi mesela birkaç çocuk vardı ailesi haftada 3-4 defa alırdı. Ben 3,5 sene kaldım, 10 defa ablam aramıştır. Belki 10 defa da annem”. (K10)

“Ailemin benimle çok ilgilenmediklerini düşünüyordum. Kötü anlamda bu var. Ve haklı olduğum çok da konu var böyle düşünmemde”. (K6)

Araştırmada katılımcıların ailelerinin kardeşler arasında da farklı davranış sergiledikleri, katılımcıların diğer kardeşlerine farklı yiyecekler verildiği için katılımcıların duygusal olarak zorluk çektiği görülmüştür. Bu durumun katılımcıların çocukluk dönemi dahil olmak üzere hayatının büyük bölümünde psikolojik bir rahatsızlık olarak ortaya çıktığı ve duygusal açlık yaşadığı için yeme bozukluğu yaşadığı görülmüştür. Katılımcı13’ün konuyla ilgili görüşleri aşağıdadır:

“Kız kardeşimle erkek kardeşime özel yiyecekler veriyorlardı. Bana onlardan vermiyorlardı. Bu beni çok üzüyordu. Daha sonra da hayatımda bir sürü başka şeyler oldu. Bunları ben sonradan fark ettim. Bir yemekle ilgili bir işim olduğu zaman belki de bu yemek bozukluğumla ilgili şeylerin altında da bu vardı. Bir yere gittim, tamam bir şey mesela, istemekte çok zorlanırım. Bir ikram olduğu zaman yemekte çok zorlanırım. İlk başta bunlar buralara dayanıyor olabilir”. (K13)

Bir başka ailede doğma isteği alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Araştırmada yer alan katılımcıların doğdukları evde yaşamaktan dolayı üzgün oldukları ve bu evlerde yaşamak istemedikleri görülmektedir. Katılımcıların maddi zorluklar ve aile içinde yaşanan çatışma nedeniyle sahip oldukları ailede yaşamlarını sürdürmek istemedikleri görülmektedir. Çoğu katılımcının gördüğü terapi sonucunda çatışmalı olan aile ilişkilerini yetişkinlikte daha sağlıklı bir hale getirdiği söylenebilir. Bu bulguyla ilgili katılımcı görüşlerinden örnekler şu şekildedir:

“Hala böyle şeylerin söyleniyor olması yetişkin zihniyle baktığımda çok da güzel değil yani, güzel hissettirmiyor, üzüyor. Zaten benim elimde olmadan pişmanlık yaşadığım bir şey var; neden bu ailede doğduğumla ilgili. Bu aileye

doğmak istemezdim. Çok üzüldüğümü hatırlıyorum düşündükçe". (K5)

"Çocukluğumda böyle başka bir aileye sahip olmak isteğim olurdu. Daha iyi anlaşılan ve maddi durumu görece daha iyi bir ailede olmayı istediğimi hatırlıyorum hep. Yaşadığım sorunların olmadığı bir aile hayal ediyordum". (K4)

Arkadaş ilişkiler alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların çocukluk dönemindeki arkadaş ilişkilerinin kopuk olduğu ve arkadaşlarına karşı agresif bir tutum içinde oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca aileleri içerisindeki istenmeme duygusunu, arkadaşları ile olan ilişkilerinde de hissettikleri belirlenmiştir. Bu durum Katılımcı13, Katılımcı9 ve Katılımcı10'un şu ifadeleriyle anlatılmıştır.

"Yani benim çocukluk döneminde tek bir tane arkadaşım vardı. O da annemin arkadaşı olduğu için arkadaşım olmuştum. Yani başka arkadaşım, görüneceğim kimse yok. Çünkü beni dışarı çıkarmıyorlardı, komşuların çocuklarıyla falan." (K13)

"Şu anki arkadaş ilişkilerim çok güzel ama çocuklukta çok kopuktu. Ben sanırım arkadaş olmayı üniversitede arkadaşlarım tarafından öğrendim. Onu ben fark

ediyorum". (K9)

"Yani düşünüyorum biraz agresifim, istenmeyen çocuktum herhalde." (K10)

Yukarıdaki bulguların aksine, araştırmaya katılan bazı katılımcıların ise arkadaş ilişkilerinin iyi bir niteliğe olduğu, arkadaşlarıyla sık sık görüştükleri ve ilişkilerini güzel hatırladıkları tespit edilmiştir:

"Çok fazla arkadaşım vardı. Neşeli bir çocuktum, mahalleden arkadaşlarım vardı, okuldan arkadaşlarım vardı. Hep sosyal biriydim, hep dışa dönük biriydim yani". (K5)

"Her zaman çok arkadaş canlısıydım, çok severdim yani, arkadaşlarım olsun sık sık görüşeyim, hala öyleyim küçükken de öyleydi yani". (K7)

Yetişkinlik Dönemi Deneyimleri

Yapılan mülakatlar sonucunda katılımcıların yetişkinlik dönemlerine ilişkin görüşlerinin 3 alt temada gruplanabileceği anlaşılmıştır. Bu alt temalar şunlardır: Ebeveyn ilişkileri, arkadaş ilişkileri ve eş/partner ilişkileri. Bu alt temalar ve alt temalar altında üretilen kodlar ve kodların frekansları aşağıda Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yetişkinlik Dönemi Deneyimlerine Ait Alt Temalar ve Kodlar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Yetişkinlik Dönemi Deneyimleri	Ebeveyn ilişkileri	Anneye ilişki sevgi ve saygıya dayanıyor	9
		Anneye öfke duyulmuyor	7
		Anneye karşı çocukluktaki olumsuz tutumun değişiminde terapinin etkisi	5
	Arkadaş ilişkileri	Aşırı fedakarlık yapılıyor	6
		Fedakarlık yapılmadığı durumlarda arkadaşlık zedeleniyor	5
		Arkadaşları tarafından terk edilme korkusu	2
	Eş/partner ilişkileri	Eş/partnere karşı aşırı verici olma	8
		Eşten/partnerden gelen sevgiye şaşırma	5
		Eşte/partnerde anne özelliklerini arama	2
	Travmatik yaşam deneyimleri	Alt ıslatma	1
		İstismar edilme	2

Tablo 3’te gösterilen 4 alt temaya ait bulgular aşağıda sırasıyla açıklanmış ve bu bulgular katılımcı ifadeleriyle desteklenmişlerdir.

Ebeveyn ilişkileri alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların çocukluk dönemleri aksine yetişkinlik dönemlerinde anneleri ile ilişkilerinin samimi, sevgiye dayalı ve öfke duyulmayan bir ilişkiye döndüğü görülmüştür. Çoğu bireyin terapi sürecinde olması bu durumu özetlemektedir. Terapi sürecinin desteği ile katılımcıların annelerine hissettikleri öfkeyi duydukları empati ve anlayışla olumlu duyguya çevirdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların yetişkin döneminde ebeveynleriyle ilişkilerini anlatan ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

”Çok seviyorum annemi. Çok çok seviyorum. Hiç suçlamıyorum. Senin yüzünden demiyorum. Canım annem diyorum. Elinden geleni yaptın. Gerisini Allah affetsin diyorum. Çünkü biliyorsunuz hesaba tutulacaklar. Çok seviyorum onu. Allah’ım ne olur onları affet deyip çok dua ediyorum. Seviyorum ya çok seviyorum. Aklımda yaşadıklarına da şükrediyorum. O hale geldim.” (K2)

”Aldığım yardımdan sonra onları normal insan olarak görmeye başlayabildim. Bunun için gerçekten çok seviniyorum. Yıllarca çok karışık duygular yaşadım. Bir türlü istendiğime inanmadım. Onlarla ilgili annem için babam başka bir kadınla evlendi. Ben üvey çocuktum düşünce vardı, o şekildeydi.” (K13)

”Anneme olan empatik duygum daha ağır basıyor.” (K16)

”Şimdi dönüp bunlara baktığımda annemin anlattıklarına aslında bunlar çok manevi şeyden gelen bir şeymiş bize. Nasıl desem, bize sahip çıkma bizi iyi yerlere getirmek onun backgroundun görebildiğim için çok minnet duyuyorum. Yani şu anda şey değilim, öfkeli değilim”. (K4)

Araştırmada katılımcıların babalarıyla ilişkilerinin ise çocuklukta olduğu gibi yetişkinlikte de sevgiye dayalı ve pozitif bir olduğu anlaşılmıştır:

”Babam daha çok espritüel bir insandır. Öyle şeydir yani onunla küs kalmak da çok şey değildir”. (K11)

”Çok güzel şeyler hatırlıyorum. Ölmeden önce bir gün

önce... Gene parkta oynadık. Bize sarıldı öptü. kullandığı cümleyi hala hatırlıyorum. Ölmeden önce akşamki cümleyi. Bana bir şey olursa çocuklarım sana emanet dediğini”. (K2)

”Babama karşı hani daha gerçekten çok iyi biri olduğunu düşünüyorum”. (K6)

Arkadaş ilişkileri alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların yetişkinlik dönemindeki arkadaş ilişkileri incelendiğinde aşırı düzeyde fedakarlık yaptıkları ifade edilmiştir. Ancak katılımcılar, fedakar olmayı bıraktıklarında arkadaşları ile ilişkilerinde kopukluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların çocukluk dönemlerinde istenmediklerini hissettikleri arkadaş ilişkilerini, yetişkinliklerinde fedakar davranışlarla telafi etmeye çalıştıkları ancak bu davranışı sonlandırdıklarında ilişkilerinin kötüye gittiği anlaşılmıştır. Bu bulguyu destekler nitelikteki katılımcı görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

”Arkadaşlık ilişkisinde de çok vericiyim, yani hatta bunu arkadaşlarım doğrudan söylüyorlar. Bir anne gibisin, sanki ablamız gibisin diye normalde yaşıtız ama onlar da böyle çok fedakar olduğumu söylüyorlar. Özellikle benim için herkes verici kelimesini çok kullanıyor”. (K5)

”Karşıdaki insana istediği beklentiyi göstermediğinde, seninle arkadaşlığını devam etmek istemiyor. Onların arkadaşlık anlamında benden çok beklentileri vardı, ben de onları yerine getirmedim, yani söyledikleri o. O arkadaşlarım da sessiz sakın bir şekilde kestiler ilişkiyi benimle, benim için hiçbir sıkıntı yoktu zaten”. (K11)

”Bazen daha suskun, pasif bir karakter olabiliyorum ama çoğunlukla arkadaş ortamında öne çıkmayı, liderlik yapmayı, fikirleri öne süren taraf olmayı severim. Daha eğlence bazlı, girişken bir yapım var arkadaş çevremde”. (K14)

Öte yandan, katılımcıların arkadaşları tarafından terk edilebileceklerine dair bir ihtimalin varlığını her daim akıllarında tuttukları ve bu nedenle arkadaşlarına bağlanmaktan kaçındıkları tespit edilmiştir:

”Çok beklentim olduğunu fark ettim, bu beklentinin beni

çok yorduğunu, fark ettim. Onlar (arkadaşlar) olmasa da benim hayatımı devam ettirebileceğimin farkındayım, bu arada ben karşımdaki insana bunu söylüyorum, beni bu kadar çok sevmeye, beni hayatının ortasına koyma, ben her zaman senin yanında olurum evet ama sadece bu, bu benim için değil ailem için, sevdiğim için, bu hayatımdaki herkes için geçerli, her an herkes gidebilir bence". (K11)

Eş/partner ilişkileri alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Çalışmada katılımcıların eşleriyle/partnerleriyle ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları, arkadaş ilişkilerinde olduğu gibi eşlerine/partnerlerine karşı da fazla verici oldukları tespit edilmiştir. Öte yandan eşleri/partnerleri tarafından sevidiklerini hissettiklerinde bu duruma şaşırdıkları ve garip karşıladıkları görülmüştür. Bu durum Katılımcı9 ve Katılımcı16'nın ifadelerine şu şekilde yansımıştır:

"Kabul edilmek bana çok üstün bir şey geliyor. Nasıl kabul edildim? Nasıl beni bu kadar sevebiliyor? Yakın çevrem ve nişanım beni çok koruyucudur, bu benim hep hoşuma gider mesela. Belki de öyle insanları kendime çekiyorum." (K9)

"Çok şefkatliyimdir ona karşı, bence olması gerektiğinden daha fazla şefkat gösteriyor olabilirim". (K16)

Bazı katılımcıların ise eşlerinde/partnerlerinde annelerindeki özelliklerin aynısını aradıkları ve anneleri tarafından onaylanma hissetmedikleri için eşlerini/partnerlerini anneleri yerine koyarak onaylanma ihtiyacını karşılamaya çalıştıkları görülmüştür. Katılımcıların bu seçimi ve arayışı bilinçli olarak yapmadıkları anlaşılmıştır. Ancak terapi süreçlerinde bu farkındalığa eriştikleri tespit edilmiştir. Bu durum Katılımcı2'nin ifadelerinde şu şekilde görülmektedir:

"Ben aşık olduğum erkeklerde annemi aramışım. Annemdeki onaylanma ihtiyacını alamadığımı... Son iş yerimde de öyleydi. Bir çocuğa aşıktım ben. O çocuğa sonra kendi kendime yettiğimi görünce... Psikologdan sonra dedim ki... Duygularım da bitti çocuğa. Ben ebeveyn arıyormuşum gibi hissettim. Annemden onaylanma ihtiyacını o çocukta bekledim. O iş yerindeki yaşadığım mobbinglerde... O adam bana bunu vermek zorunda değil. Bir de dışarıdan arıyordum değeri". (K2)

Travmatik Yaşam Deneyimleri

Yapılan mülakatlar sonucunda katılımcıların istenmeyen çocuk olmalarıyla ilişkili olabilecek bazı travmatik olaylar yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu ana tema altında bir alt tema belirlenmemiştir. Bu olayların alt ıslatma ve istismar edilme şeklinde görüldüğü saptanmıştır. Bu kodlarla ilgili frekanslar aşağıda Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Travmatik Yaşam Deneyimlerine Kodlar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Travmatik yaşam deneyimleri	-	Alt ıslatma	1
		İstismar edilme	3

Tablo 4'te gösterilen bulgular aşağıda açıklanmış ve bu bulgular katılımcı ifadeleriyle desteklenmiştir.

Araştırmada katılımcıların çoğunun travmatik yaşam deneyimlerine sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan birinin (Katılımcı13) neredeyse yetişkinlik dönemine kadar alt ıslatma probleminin olduğu ve bu nedenle annesi tarafından küçümseyici söz ve tutumlara maruz kaldığı anlaşılmıştır. Bu katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

"Yani küçüklüğümde alt ıslatma problemim vardı. Evlenene kadar neredeyse hemen hemen her gün. O yüzden annem bağırırdı, aşağılardı. İlkokul döneminden beri çamaşırlarımı, yorganlarımı çarşaflarımı kendim yıkardım ve çok zorlanırdım. O benim için çok büyük yaraydı. Annemi sadece öyle hatırlıyordum". (K13)

Yukarıdaki alıntının sahibi olan aynı katılımcının aynı zamanda tacize maruz kaldığı da tespit edilmiştir. Katılımcının taciz olayına karşı koymamasındaki en büyük nedenin doğru sevilmenin nasıl olduğunu bilmemesi olarak tespit edilmiştir. Zira katılımcıya göre anne ve babası tarafından sevilmediği, bu sevgi eksikliğini kendisine taciz eden kişiden gelen ancak yanlış olan sevgi ile gidermeye çalıştığı belirlenmiştir. Katılımcı bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

"Aile içinde bir taciz olayı yaşadım ben 10 yaşından daha öncesinde... Amcamın büyük oğlu tarafından. İlk başlarda kenarda, kıyıda, köşede ellenererek, dokunarak falan başlamıştı. 10 yaşından küçüktüm, oradan hatırlıyorum. Belki 8 yaşında falandım. Çocuğum bir, ergenlik falan

da yok. Dokunulmamış, sevilmemiş bir insan olarak ben çok karışık duygular yaşadım. Hem korku, hem haz... Amcamın oğlu babama çok benzerdi. Ben de babamı sevdiğim için amcamın oğlu ile biraz daha büyüdükten sonra, askerden geldikten sonra, zaten aşk adını koydum, işte aşıktım sözde. *O yüzden taciz izni veriyordum, ne diyeyim artık, ne diyeyim. Hatta işte onunla evleneceğimi, o da benimle evleneceğini söylüyordu. Daha sonradan başkasıyla evlendirdiler. Şöyle söyleyeyim, sevdiğimi sadece o tacizlerde hissetmişim ilk olarak. Sevgiyle ilgili şeyi. Bu bende çok yanlış bir sevgi kodu oluşturdu. Çok karışık bir şeydi. Orasını nasıl tarif edeceğimi bilmiyorum*". (K13)

Katılımcının birden çok kez tacize maruz kaldığı, ilkinin yukarıda bahsedildiği üzere babasına benzeyen amcasının oğlu tarafından olduğu, sonrakilerin ise dayısı, komşusu ve iş arkadaşları tarafından olduğu dile getirilmiştir:

"Hatta daha sonrasında, aile içinden, aynı şekilde bir dayımla ilgili bu tür olaylar olmuştu... On dörttü tam hatırlamıyorum o zamanlar baya büyüktüm hatta evlendikten sonrada olabileceğini düşünüyorum ama tam olarak hatırlayamıyorum... Evlendiğimde, daha ilk ayrılmadan önce oturduğumuz evde, Araban'daki bir komşumun eşi de bana bu şekilde tacizde bulunmuştu... Boşandıktan sonra çalıştığım iş yerlerinde de böyle olaylar yaşadım. Yani bunu tabii ki farklı farklı şekilde yaşadığım için hep kendimi suçladım. Yani ben ne yapıyorum da böyle olduğu gibi oldum? Birkaç iş yerinden bu şekilde çıkıp gitmişliğim vardır. Böyle olaylar yaşadığım için. Yani bu şekilde." (K13)

Katılımcının yaşadığı ruhsal sorunlar nedeniyle yetişkinlik döneminde terapi sürecine başladığı ve bu süreçte maruz kaldığı tacizlerin, annesinin gebelik süreci ile ilgili olduğu yönünde bir soru işareti ile karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir. Her ne kadar katılımcının bahsettiği anneden evlada olan enerji aktarımı, doğrudan bir sebep olarak öne sürülemez de annenin gebelik sürecinin önemli bir etken olduğu söylenebilir. Katılımcı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Bu en son aldığım yardımcı bir seansta, ama annemin karnına kadar gitti olayları da, o şekilde bir şey denenmişti. Burada aslında annemin ben hamileyken tacizle ilgili bir duyum olmuştu. Ben geçenlerde bir şey yazmıştım, bayağı oldu iki ay falan belki de geçti. Bu tacizle ilgili. Annemin bana hamileyken yaşadığı bir olay. Ben de bunu, bu bir enerji oluşturup da annemin duyguları bana geçmiş ve daha sonra o şeylerle ben bunu çekmiş olabilir miyim? (diye düşündük) Yaşadığım sevgisizlik ya da ilgisizlik, bir şekilde bunun nedeni olmuş olabilir mi?" (K13)

Bir diğer katılımcının (Katılımcı2) da tacize maruz kaldığı ve bu durumu annesine anlattığı belirlenmiştir. Ancak annesinin ilk olarak kızının ağlamasına karşı ilgisiz kaldığı, sonrasında ise olayı irdelemediği görülmüştür. Öte yandan katılımcı durumu anlattığında ise annesinin gülererek karşıladığı ve yine ilgisiz bir tavır sergilediği tespit edilmiştir:

"Ben çocukken bir tacizden kurtulmuşum. Böyle ağlıyordum. Sonra annem ne oldu diye bana sordu. Bir şey yok dedim daha sonra hiç anlamadı. Bir daha da sormadı. O şeyde kendim mücadele ettim duygulandım... 5-6 yaşlarındaydım, çok hatırlamıyorum... 2 tane köyde, benden büyüktü... Şu an hatırladım. İlk tacize uğradığımda... (Annesi) o gülmüştü ya. Bu sahne de psikologda geldi aklıma. O da güldüğü için normal karşıladı. Etkilenmedi (annesini). Tecavüz mü diyorlar artık ona çok biraz korktum. O da üzerime sürttü. Artık öyle bir şey yani". (K2)

İstenmeyen Çocuk Olmalarıyla İlgili Deneyimler

Yapılan mülakatlar sonucunda katılımcıların istenmeyen çocuk olma deneyimlerine ilişkin görüşlerinin 2 alt temada gruplanabileceği anlaşılmıştır. Bu alt temalar şunlardır: İstenmeyen çocuk olmalarını öğrenme biçimleri ve istenmeyen çocuk olmalarını öğrendiklerinde hissettikleri. Bu alt temalar ve alt temalar altında üretilen kodlar ve kodların frekansları aşağıda Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 5. İstenmeyen Çocuk Olmayla İlgili Deneyimlere Ait Alt Temalar ve Kodlar

Ana Tema	Alt temalar	Kodlar	f
İstenmeyen Çocuk Olmayla İlgili Deneyimleri	İstenmeyen çocuk olmalarını öğrenme biçimleri	Sohbet sırasında	4
		Tartışma sırasında	6
		Lakap takılmasıyla	4
		Başkasına yazılmış mektuplardan	1
		Hamileliğe aşırı tepki verilmesinden	1
	İstenmeyen çocuk olmalarını öğrenmelerine yönelik düşünceleri ve duyguları	Üzüntü hissetme	9
		İstenmediğini düşünme	5
		Yük olduğunu düşünme	4
		Dünyaya geldiğine pişman olma	1
		Şiddet mağduru olduğunu düşünme	1
		Diğer kardeşleri kıskanma	1

Tablo 5’te gösterilen 2 alt temaya ait bulgular aşağıda sırasıyla açıklanmış ve bu bulgular katılımcı ifadeleriyle desteklenmişlerdir.

İstenmeyen çocuk olduklarını öğrenme biçimleri alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların istenmeyen evlat olduklarını öğrenme biçimleri değişiklik göstermektedir. Bazı katılımcıların sıradan bir muhabbet veya tartışma sırasında bu bilgiyi annelerinden edindikleri öğrenilmiştir. Bunun bir örneği aşağıda Katılımcı10’nun ifadelerinde görülmektedir:

“İstemiyordum zaten seni dedi. Bir yerde tartışıyorduk. Hatta beni aldıracakmış, anneannem durdurmuş”. (K10)

Bazı katılımcıların ise kendisine hitap edilen lakabın ne anlama geldiğini anlamadığı, bunun anlamını araştırdığında ise plansız bir gebelik sonucu istenmeyen evlat olarak dünyaya geldiğini öğrendiği tespit edilmiştir. Öte yandan “istenmeyen evlat olmak” bir diğer katılımcı için dalga konusu haline gelmiş ve katılımcı bu vesilelerle haberdar olmuştur. Bu durumun örneği ise Katılımcı11’nin ve Katılımcı6’nın ifadelerinde görülmektedir:

“Bir gün böyle otururken, ya şöyle oldu aslında; benim köyde annemin böyle yakın arkadaşları, köyde uzak akrabalarım da sürekli bana süzme derlerdi, benim de lakabım süzme gibi bir şey oldu. Beni gören süzme diyor küçükken. Allah Allah dedim, anne bana neden süzme diyorlar dedim. Annem çünkü sen süzüp geldin diyor,

‘normalde ben spiral bağlı iken sana hamile kaldım, ben 30 yaşındayken sana hamile kaldım, seni hiç istemiyordum, hiç beklemiyordum, hiç beklediğim bir şey değildi, çok geç hamile kaldığım için, çok utanmıştım, düşünsene kaynanan da hamile kalıyor, gelin de hamile kalıyor, köyde kaynanası gelini ile birlikte hamile kalıyor’ gibi demiştir.” (K11)

“Bununla, doğup büyüdüğüm süreç boyunca hep şakası yapıldı. Dalga geçildi. Özellikle ablam çok yaptı... Çocukken şaka kaldırılabilecek bir düzey vardır. Ama hani bu istenmemek şakası yapılacak bir durum değil aslında yani.” (K6)

Bazı katılımcıların ise annesinin gebelik sürecinde gebeliği istemediği, bununla beraber ikiz çocuklara gebe olduğunu öğrendiğinde baygınlık geçirdiği öğrenilmiştir. Öyle ki bir katılımcının (Katılımcı13) annesinin yoğun isteksizliğinden dolayı dedesinin, ikizlerden bir kardeşi, para karşılığında başka bir aileye vermeyi dahi teklif ettiği dile getirilmiştir:

“İkiz olmamızı duydu, hamilelik esnasında bayıldı, istemiyordu çünkü bizi. İkizlere hamile olduğunu bilmiyormuş. Hamileyken cihaz bizi göstermedi, hastane imkanları yoktu. Adilcevaz’da, Bitlis’te. O yüzden de biz hiçbir zaman istenmedik. Dede ciddi ciddi gelmiş, bu bize espriyle anlatılıyor. Çocukken düşünebiliyor musunuz?”

Dede var, hacı babamın babası. Zengin bir aile bulmuş, bizim eve getiriyor. İkizlerin birini sat bunlara diye. Satılmak bile düşünmüşüz, düşünebiliyor musunuz? Bunu gülererek anlatılıyor aile içinde. Dedemler konuşurken, biz bunların birini satacaktık diye”. (K3)

Katılımcılardan biri (Katılımcı15) de plansız ve istenmeyen gebelik sonucu dünyaya geldiğini, annesinin yazdığı bir mektuptan öğrendiği görülmüştür:

“Annemin, babama yazdığı bir mektuptan öğrendim... İşte ben hamileyim ama işte bunu beklemiyordum, ikimiz de hazır değiliz gibi. Böyle duygularının olduğu bir mektuptan öğrendim”. (K15)

İstenmeyen çocuk olduklarıyla ilgili hissettikleri alt temasına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların istenmeyen evlat olduklarını öğrendiklerinde neler hissettikleri ve nasıl davrandıkları da araştırılmıştır. Bu bağlamda bazı katılımcıların olumsuz duyguları hissettikleri ve üzüldükleri anlaşılmıştır. Bu bulguyla ilgili katılımcı ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Ben annemin hep o beni ilk zamanda işte bu utandığı için istememesine takıyım. Yani hala da yüzüne vururum annemin... Çok üzüliyordum, çünkü o ara beni işte, çöpten aldıklarını abimle ablam bana sürekli söylüyor, ben ağlıyorum, annemin beni istemediğini hissettiğim de çok üzülmüştüm”. (K11)

“İstenmeyen çocuk olmak kötü hissettirebiliyor”. (K14)

Katılımcılardan birinin (Katılımcı5), üzüntünün yanı sıra dünyaya neden geldiğine dair pişmanlık da hissettiği tespit edilmiştir:

“Benim zihnimde sürekli benim annem bunu sürekli anlatır hatta doktorun nereden olduğunu bile anlatır yani... Bu bilgiyi kimse gibi ben de istemezdim tabii ki ama çocukken çok bunun üzerine fikir yürüttüğümü hatırlamıyorum. Yani tabi çocuk zihniyle çok bir yerde oturmada ama mesela hala böyle şeylerin söyleniyor olması. Yetişkin zihniyle baktığımda çok da güzel değil yani, güzel hissettirmiyor, üzüyor. Zaten benim elimde olmadan pişmanlık yaşadığım bir şey var neden bu ailede doğduğumla ilgili bunu perçinliyor aslında”. (K5)

Öte yandan bazı katılımcıların istenmeme hissini

yaşamlarının her aşamasında hissettikleri ve bu nedenle ailelerine karşı aidiyet duygusu geliştirmedikleri anlaşılmıştır. Bu bulguyla ilgili katılımcı ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Kötü hissettirdi. Yani bu benim elimde olan bir şey değildi ama böyle bir noktada istenmiyordum. Babamdan hiç almadım ama annemden taraf çok hissettim”. (K6)

“İstenmeme hissi hep vardı da şöyle şimdi daha çok belli oluyor. O zamanlar şey diyordum, hayat bu oluyorsa oluyor olmuyorsa bu”. (K10)

“Ailemle ilgili çok aitlik hissetmiyorum açıkçası. Hani aitlik hissetmiyorum ya zaten bunu çok ufaklıktan beri hissedemiyordum aitliği”. (K9)

İstenmeme hissi bazı katılımcılarda ailelerine yük olma hissini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda katılımcılardan birinin (Katılımcı12) annesinin yaşadığı olumsuz duygulardan kendisini sorumlu gördüğü ve annesi kürtaj ile gebeliğini sonlandırsaydı nasıl olacağını düşündüğü belirlenmiştir:

“Aldırmaş olsaydı nasıl olurdu falan, fazla düşüncelere kapılıyorum. Biraz kırılıyor insan, tuhaf tuhaf düşünüyor. Acaba yük mü oldum, annem psikolojik olarak çok mu etkilendi. Öyle düşüncelere kapılıyordum”. (K12)

Bunlarla beraber Katılımcı11 istenmeyen evlat olmanın, kendisine hissettirilmesinden dolayı ailesi tarafından psikolojik şiddete maruz kaldığını düşündüğü görülmüştür. Öte yandan Katılımcı14’ün ise kendisinin istenmeyen evlat olmasından dolayı, abilerini ve ablasını kışkırttığı öğrenilmiştir. Bu katılımcıların konuyla ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Ben ailem tarafından psikolojik şiddet yediğimi düşünüyorum”. (K11)

“Küçükken garip hissettiriyordu. Bundan bir kaç yıl öncesine kadar kötü hissettirdiğini söyleyebilirim, diğer çocukları kışkırtıyordum. Bir tık ablam ve abimleri”. (K14)

TARTIŞMA

Bu araştırmada annelerinin gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların, çocukluk ve yetişkinlik dönemi deneyimlerinin neler olduğunun anlaşılması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak katılımcıların çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde ebeveynleri ile ilişkilerine, arkadaş ilişkilerine, travmatik yaşam deneyimlerine, istenmeyen evlat olmanın beraberinde getirdiği duygusal ve davranışsal yaşantı örneklerine ilişkin veriler elde edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular katılımcıların çocukluk dönemlerinde anneleri ile aralarında sağlıklı bir ilişkinin kurulamadığını göstermiştir. Pek çok katılımcı çocukluk dönemlerini düşündüklerinde anneleri ile ilişkilerinin soğuk, çatışmalı ve kopuk olduğunu belirtmişlerdir. Gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların anneleri tarafından fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla katılımcıların anneleri ile aralarında güvensiz bağlanma örüntüsünün oluştuğu belirtilebilir. Zira Bowlby'nin bağlanma kuramına göre anneleri tarafından ihtiyaçları düzenli şekilde karşılanmayan çocukların söz konusu bağlanma türü geliştirecekleri bilinmektedir. Buna göre ilgili çocuklar ebeveynlerine karşı mesafeli davranmakta ve kendi kendine yetebilmeye aşırı önem vermektedirler (Belsky ve diğerleri, 1988). Kaçınan bağlanma yaşayan çocuklar reddedileceği, cezalandırılacağı veya incineceğini düşünerek diğer insanlarla ilişkilerini erteleme eğilimindedirler. Ayrıca kendilerini sevgiye layık bulmayan, iletişimden kaçınan ve fırsatlarını iyi değerlendiremeyen çocuklar olarak nitelendirilmektedir. Mutlu ve yaratıcı bir kişilik geliştirmeleri de çok kolay görülmemektedir (Rholes ve diğerleri, 1998).

Araştırmada gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların sorunlu bir çocukluk geçirmelerinin yanında özgüven eksikliği, aidiyet sorunları ve sosyalleşme sorunları yaşadıkları saptanmıştır. Bu bulguyla uyumlu olarak gelişimsel psikolojiye göre anne ve çocuk arasında sağlıklı iletişim ve güvenli bağlanmanın kurulamamasının, çocuğun yetişkinlik dönemine geldiğinde özgüven düşüklüğü, özşefkat eksikliği ve sosyal fobi yaşamasına neden olduğu bilinmektedir. Paralel olarak Bowlby küçük bir çocuğun annesinin sevgisine ve varlığına duyduğu ihtiyacın oldukça büyük olduğunu ve bundan dolayı onun kaçınılmaz yokluğunun güçlü bir kayıp ve kızgınlık duygusu ürettiğini belirtmektedir (Bowlby, 2013).

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların çocukluk dönemlerinde annelerine kıyasla babaları ile daha sağlıklı ilişki kurduklarını göstermişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların babaları tarafından kabullenildikleri ama anneleri tarafından reddedildikleri söylenebilir. Katılımcıların istenmeyen çocuk olmayı anneleri üzerinden deneyimledikleri anlaşılmaktadır. Ebeveyn çocuk bağlanması öncelikli olarak anne üzerinden gerçekleşmektedir. Hamilelik, doğum ve bakım süreçleri göz önüne alındığında anne ile çocuk arasındaki ilişkinin daha yoğun olduğu açıktır. Bağlanmanın doğum öncesinde başladığı belirtilmektedir (Muller, 1996; Grace, 1989). Doğum öncesi bağlanma ile doğum sonrası bağlanma arasında güçlü bir ilişki olduğu farklı çalışmalarla ortaya konmuştur (Muller, 1996; Siddiqui, Hagglof ve Eisemann, 2000; Alhusen, Hayat ve Gross, 2013). Annenin duygusal durumu çocukla arasındaki ilişkileri etkiler ve bu durumun uzun vadeli sonuçları ortaya çıkabilmektedir (Granat ve diğerleri, 2017; Beebe ve diğerleri, 2008). Annenin psikolojik durumu yanında anksiyete, sosyo-ekonomik durum ve annenin kendi ebeveyniyle ilişkileri çocuklara yönelik bakım verme davranışını etkileyebilmektedir (Beebe ve diğerleri, 2011; Cyr ve diğerleri, 2010; Stern ve diğerleri, 2018). Dolayısıyla istenmeyen gebeliklerde annelerin çocuklarıyla sağlıklı bir bağlanma geliştiremeyecekleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle katılımcıların istenmeyen çocuk olma süreçlerini anneleri üzerinden tecrübe etmeleri ve bu nedenle annelerini daha çok suçluyor olmaları öngörülebilir. Ayrıca annelerinden uzaklaşmalarının babalarına yakınlaşmalarına zemin hazırladığını belirtmek mümkündür. Katılımcılar suçlu olarak gördükleri annelerini cezalandırmak için, veya oradaki boşluğu doldurabilmek için babalarına yönelmiş olabilirler. Katılımcıların çocukluk dönemlerinde anneleri ile nitelikli ilişki kuramadıkları ancak babaları ile kurdukları düşünüldüğünde temel bağlanma süreçlerinde sağlıklı gelişmelerin olduğunu belirtmek mümkündür (Öngider, 2013).

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların pek çoğunun ebeveynleri arasında ciddi ilişki sorunları olduğunu göstermiştir. Bu evlatların çoğu annelerinin babalarını sevmediklerini ve babalarının annelerine fiziksel şiddet uyguladıklarını ifade etmişlerdir.

Kasuto'ya (2005) göre çocuğun büyüdüğü ortam ebeveynin çocukla olan ilişki biçimi çocuğun davranışlarını ve kişilik gelişimini etkilemektedir. Zaten istenmeyen çocuk olarak hisseden katılımcılar bu olumsuz ortamdan da etkilenmiş olabilirler. Katılımcıların ebeveynleri arasında var olan bu gibi sorunların, annelerinin çocuk doğurmak istememelerine yol açtığı düşünülmüştür. Yılmaz ve diğerlerinin (2010) yaptıkları bir araştırmada da istemli kürtaj olan kadınların, kürtaj kararı alma nedenleri arasında aile içi geçimsizliğin olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla çocuğun doğurulmasının anne tarafından istenmeme nedenleri arasında aile içi geçimsizlik önemli bir parametre olarak gösterilebilmektedir. Nitekim araştırmamızda da çoğu katılımcı annelerinin kürtaj olmak istediklerini yahut kendilerini başka aileye sahiplendirmek istedikleri belirtilmiştir. Bu gibi durumlar aile içi geçimsizliğin, doğacak çocuk üzerindeki etkilerine örnek olarak verilebilmektedir. Katılımcılar babalarının annelerine şiddet uyguladığını belirtmelerine rağmen kendilerini babalarına daha yakın hissettiklerini de beyan etmişlerdir. Her ne kadar bu bir çelişki gibi görünse dahi yukarıda da değinildiği gibi katılımcılar istenmeyen çocuk olma sorumluluğunu annelerine yüklediklerinden babalarının annelerine şiddet uygulamasını normalleştirmiş olabilirler. Katılımcılar sorumlu gördükleri annelerinin babaları tarafından cezalandırıldığından hoşnut olmuş olabilirler.

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların çocukluk dönemlerindeki aile içi deneyimlerine bakıldığında, çoğunun aile içinde kendilerini ihmal edilmiş hissettikleri belirlenmiştir. Bu noktada ön plana çıkan deneyimlerden biri "aile içinde görünmez evlat olmak" olarak betimlenmiştir. Katılımcılardan bazılarının ifade ettiği bu durum nedeniyle, ihtiyaçlarını tek başlarına karşılamak zorunda kaldıkları ve aile üyelerinin ilgisizliği ile baş etmeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Yaşanan bu hislerden dolayı olsa gerek pek çok katılımcı küçüklüklerinde başka bir ailede doğmak istediklerini belirtmişlerdir. Gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların pek çoğu ailelerindeki sorunların diğer ailelerde olmadığını düşündüklerini, bu nedenle farklı bir ailede doğmuş olsalardı kabullenileceklerini hissettiklerini belirtmişlerdir. İstenmeyen evlatlar olan katılımcıların çoğunun ifade ettiği, başka ailede dünyaya

gelmiş olma isteğinin yoğun şekilde ortak bir arzu olduğu tespit edilmiştir. Anne bebek arasındaki bebeklik ve çocukluk dönemindeki ilişki çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini etkilediği gibi çocuğun ruh ve fiziksel sağlığını da etkilemektedir (Siddiqui ve Hagglof, 2000; Kim ve diğerleri, 2013; Farrell ve diğerleri, 2017). Çocuğun ebeveyn tarafından kabul veya reddedilmesi çocuğun kendine ve dünyaya yönelik algılarını etkilemektedir (Rohner, 1986). Reddedilen çocukların kendilerini değersiz hissedecekleri ve olumsuz bir benlik algısı geliştirecekleri öngörülmektedir (Yavuzer, 2015). Bu bağlamda, bu araştırmada elde edilen bulgular literatürle uyumludur.

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların bu durumlarının çocukluk dönemlerindeki arkadaş ilişkilerini de etkilediğini göstermiştir. Bazı katılımcılar, çocukluk dönemlerinde arkadaşları ile ilişkilerinde genellikle agresif, gergin ve saldırgan davranan taraf olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun ortak ifade edilmesi, katılımcıların aile ilişkilerindeki görünmezlik hislerini; arkadaş ilişkilerinde daha baskın ve agresif tutum benimseyerek görünür olma çabasıyla giderdikleri düşünülmektedir. Öyle ki katılımcıların arkadaşları tarafından da istenmediklerini hissettikleri öğrenilmiş, dolayısıyla ailelerinde hissettikleri bazı olumsuz duygulardan bu davranış ve tutum örüntüleri ile kaçabilmeyi hedefledikleri anlaşılmıştır. Birkaç katılımcının ise çocukluk dönemlerinde arkadaş ilişkilerinin gayet sağlıklı olduğu ve herhangi bir problem hatırlamadıkları öğrenilmiştir. Bu bulgularla paralel olarak literatürde çocukluk döneminde ebeveynlerle olan ilişkilerin ergenlik ve yetişkinlik döneminde başkalarıyla kurulacak ilişkileri önemli düzeyde etkilediği belirtilmektedir (Karataş, Gündüz & Karabörk, 2019). Çocukların kendilerine bakım verenlerle ilişkisinin kalitesi çocuğun yaşamında karşılaştığı diğer insanlarla ilgili algılarını doğrudan etkilediği ortaya konmuştur (Bowlby, 1969; Bowlby, 1979). Bağlanma sorunları çocukları duygusal ve davranışsal sorunlara daha yatkın hale getirmektedir (Fearon ve diğerleri, 2010). Ebeveyn-çocuk bağlanma sorunları yaşayan çocukların akranlarıyla ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları, sosyalleşme güçlükleri çektikleri, duygu düzenleme becerilerinin yetersiz olduğu

tespit edilmiştir (Dykas, Ziv ve Cassidy, 2008; Goodman, Stroh ve Valdez, 2012; Khan ve diğerleri, 2019). Güvenli bir bağlanmaya sahip çocukların duygu düzenleme becerilerini geliştirerek anne babaları dışındaki kişilerle de sağlıklı ilişkiler geliştirebildikleri, aksine güvensiz, kaygılı ve kayıtsız bağlanmaya sahip çocuklarda iletişim kurma açısından sorunlar yaşandığı vurgulanmaktadır (Brumariu, 2015; Morsünbül ve Çok, 2011). Güvensiz bağlanan çocukların arkadaşlarıyla uyum gösteremedikleri, kendilerine daha az güvendikleri ve daha fazla sosyal problemler yaşadıkları tespit edilmiştir (Kesebir, Özdoğan-Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011)

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların yetişkinlik dönemlerinde anneleri ile ilişkilerinin iyileştiğini, çocukluk dönemindeki öfkenin yerini genellikle affetmenin aldığını göstermiştir. Bu aslında beklenmeyen bir bulgudur. Yukarıda çocukluk dönemindeki deneyimlerle ilgili bulgularda belirtildiği gibi yetişkin döneminde de istenmeyen ve reddedilen evlatların yetişkinlik dönemlerinde anneleriyle ilişkilerinin olumsuz olması beklenirdi. Bu beklenmeyen bulgunun nedeninin çoğu katılımcının profesyonel psikolojik destek alması olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların anlatılarından terapistleri ile beraber kazandıkları farkındalıklar sayesinde annelerine karşı daha anlayışlı ve merhametli olabildikleri anlaşılmıştır. Bu bulguyla uyumlu olarak yapılan araştırmalar güvensiz bağlanan bireylerin daha fazla psikolojik sorunlar yaşadığını ve daha fazla psikiyatrik tedavi gördüklerini göstermişlerdir (Meng, Darcy ve Adams, 2015). Genç (2023) tarafından yapılan bir araştırmada terapistin ebeveyn çocuk ilişkilerini geliştirmekte etkili olduğu saptanmıştır. Araştırmada, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların babaları ile ilişkilerinin tıpkı çocukluk dönemlerindeki gibi yine yetişkinlik dönemlerinde de sağlıklı ilişki özelliklerini taşıdığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların yetişkinlik dönemlerinde her iki ebeveynleri ile de sağlıklı ve nitelikli ilişki içinde olduklarını ifade etmek mümkündür.

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların çocukluk dönemlerindeki arkadaşlarıyla olan ilişkilerindeki saldırgan ve agresif tutum ve davranışların yetişkinlik döneminde aşırı

fedakar olmaya doğru evrildiğini göstermiştir. Çoğu katılımcı, yetişkinliklerindeki arkadaşlarına karşı fazla verici olduklarını, bu durumdan pek hoşnut olmadıklarını ancak yine de davranışlarını değiştiremediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların arkadaş ilişkilerinde kendilerini bu şekilde nitelendirmelerinin yanı sıra pek çok kişiden de benzer dönütler aldıkları anlaşılmıştır. Bu davranışın temelinde katılımcıların arkadaşları tarafından terk edilme korkularının olduğu belirlenmiştir. Çocukluğunda ebeveynleri tarafından ilgi ve sevgi görmeyen bireylerin, büyüdüklerinde özgüven eksikliği yaşadıkları ve agresif davranışlar sergiledikleri bilinmektedir (Çetinkaya, 2016; Kopko, 2007). Katılımcıların da bu minvalde arkadaşlık ilişkilerini, ebeveynleri ile ilişkileri doğrultusunda şekillendirdikleri ancak bunu bilinçli yapmadıkları söylenebilir. Çocukluk dönemindeki olumsuz akran ilişkilerinin olumluya evrildiği görülmektedir. Bu olumlu gelişim de yukarıda vurgulandığı gibi katılımcıların terapi görmesiyle açıklanabilir.

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların eşleri/partnerleri ile olan ilişkilerinde de anneleri ile olan ilişkilerinin izlerinin taşındığını göstermiştir. Katılımcılar, kendilerini seven bir kişi ile karşılaştıklarında şaşırıldıklarını ve tıpkı arkadaş ilişkilerinde olduğu gibi partnerlerine karşı da oldukça verici davrandıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların anneleri tarafından sevilmediklerini hissetmelerinin, daha özel ve duygusal ilişki kurdukları kişilerle de ilişkilerini şekillendirdiği anlaşılmıştır. Literatür incelendiğinde; güvensiz bağlananların uzun süreli ilişki kurmada ve bu ilişkileri sürdürmede sorunlar yaşadığı, özellikle kadınların ilişki kurmaya meyilli oldukları bununla birlikte tereddütler yaşadıkları saptanmıştır. Özellikle karşı cinsle ilişkide kararsız ve fevri davranışlar gösterdikleri ve ilişkilerinden garanti bekledikleri ortaya konmuştur (Solomon ve George, 2011). Yine güvensiz bağlanan bireylerin aşk ve evlilik ilişkilerini sürdürmekte zorlandıkları ve ilişkilerinde daha fazla olumsuz davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir (Crowell ve diğerleri, 2002). Bu araştırmanın bulguları literatürle kısmen uyumludur. Katılımcıların eş ve partnerleriyle bazı sorunlar yaşasalar dahi ilişkilerini sürdürebildikleri anlaşılmaktadır. Bu olumlu durumun nedeni yukarıda bahsedildiği gibi katılımcıların çoğunun

terapi almış veya alıyor olması olabilir.

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların büyük çoğunluğunun travmatik yaşam deneyimlerinin olduğunu göstermiştir. Bu doğrultuda, evlenene kadar alt ıslatma probleminin yaşanabildiği ve birçok katılımcının tacize maruz kalabildiği öğrenilmiştir. Katılımcıların tacizle ilgili söylemleri incelendiğinde kendilerini seven ve kendilerine ilgi gösteren bir kişinin istek ve arzularına cevap vermek zorunda hissettikleri anlaşılmıştır. Bu noktada katılımcıların, anneleri ile kuramadıkları güvenli bağın yerini taciz faili kişilerle doldurmaya çalıştıkları belirtilebilir. Zira çocukluklarında yeterli sevgi görmeyen, sağlıklı sınır çizemeyen ve doğru temasın ne olduğunu öğrenmeyen çocukların; anneleri ile ilişkilerinde eksik olan unsurları diğer kişilerden sağlama yoluna gittikleri bilinmektedir (Miller, 2022). Ayrıca Bowlby'nin (1979) kuramına göre çocukların ebeveynleriyle yaşadıkları deneyimler, duygusal ilişki kurma becerilerine etki etmektedir. Bununla beraber küçük çocukların anneleri ile bağlanma stilleri de yetişkinlik dönemlerindeki romantik ilişkilerde kendini olumlu veya olumsuz anlamda göstermektedir (Tolmacz ve diğerleri, 2016). Yapılan araştırmalarda güvensiz bağlanma ile çocukluk dönemi cinsel istismarıyla ve yetişkin dönemde cinsel saldırganlık davranışı arasında yüksek oranda ilişki olduğu tespit edilmiştir (Langton, Murad ve Humbert, 2015). Dolayısıyla katılımcıların anneleri ile yaşadıkları olumsuz duygusal deneyimlerin, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkiye dair beklentilerini yanlış inşa etmelerine neden olduğunu belirtmek mümkündür.

Araştırmanın bulguları, gebelik döneminde istenmeyen ve reddedilen evlatların pek çoğunun tesadüfi olarak istenmeyen evlat olduklarını öğrendiklerini göstermiştir. Dolayısıyla katılımcıların bu bilgiyi edinme süreçlerinin beklenmedik ve planlı olmayan bir şekilde geliştiğini söylemek mümkündür. Öte yandan bazı katılımcıların annelerinin ve diğer akrabalarının da istenmeyen evlat oldukları için, katılımcıları başka aileye vermeye hatta para karşılığı “bebek satmaya” niyet ettikleri öğrenilmiştir. Bir şekilde öğrenilen bu durum neticesinde katılımcıların çoğunun olumsuz duyguları deneyimledikleri tespit edilmiştir. Bu duygular arasında üzüntü, dünyaya gelmiş olmaktan dolayı hissedilen pişmanlık, ailelerine yük olma

hissi ve diğer kardeşlerde böyle bir durum olmadığı için duyulan kıskançlık olduğu öğrenilmiştir. Dolayısıyla istenmeyen evlat oldukları için katılımcıların varoluşsal ve ilişkisel sorunlar yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu bulgular literatür tarafından desteklenmektedir. Ebeveyn tarafından istenmeyen ve reddedilen çocukların korkulu, kayıtsız ve güvensiz bağlanma biçimlerine sahip oldukları bulunmuştur (Bartholomew, Henderson ve Dutton, 2001; Perris ve Andersson, 2000). Bu bağlanma biçimlerinin farklı yansımaları olabilmektedir. Korkulu bağlanma biçimi geliştirenler kendini değersiz ve seilmeye layık olmayan biri olarak görürler. Kayıtsız bağlanma biçimine sahip kişiler ise kendilerini olumlu, başkalarını olumsuz değerlendirir.

SONUÇ

Sonuç olarak, bu araştırmada plansız gebelik sonucu dünyaya gelen ve aileleri tarafından istenmeyen yetişkin evlatların hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemindeki duygusal ve davranışsal deneyimlerinin neler olduğu ortaya çıkarılmıştır. Katılımcıların çoğunun çocukluk dönemindeki anneleri ile ilişkilerinde problem yaşadıkları, bu sorunların arkadaşlık ilişkilerine de ettiği, yetişkinlik dönemine gelindiğinde çocukluk döneminde anne ile kurulamayan güvenli bağın özellikle eş/partner ile olan ilişkide kendisini olumsuz gösterdiği, istenmeyen evlat olduklarını öğrendiklerinde bazı olumsuz duyguları hissettikleri anlaşılmıştır. Araştırma sonucunda istenmeyen evlat olarak doğan ve büyüyen kişilerin pek çok duygusal zorlukla karşılaştığı ve bu nedenle profesyonel psikolojik destek aldıkları tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Abajobir, A. A., Maravilla, J. C., Alati, R. ve Najman, J. M. (2016). A systematic review and meta-analysis of the association between unintended pregnancy and perinatal depression. *Journal of Affective Disorders*, 192(1), 56-63. Doi: 10.1016/j.jad.2015.12.008.
- Akar, N. (2017). *Kars/Digor ilçesinde yaşayan 15-49 yaş evli kadınların aile planlaması hakkında eğitim öncesi ve eğitim sonrası tutumlarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. K.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Alhusen, J.L., Hayat, M.J., Gross, D. (2013). A longitudinal study of maternal attachment and infant developmental outcomes. *Arch Women Ment Health*, 16(6), 521–529.
- Arslan, İ. ve Samiye, M. (2005). Beklenmeyen gebelikler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 94-99.
- Ay S, Yanikkerem E, Mutlu S. (2012). İstenmeyen gebelik yaşayan kadınların özellikleri ve kontraseptif yöntemleri bırakma nedenleri: kırsal alan örneği. , 315 - 324.
- Bahk, J., Yun, S.-C., Kim, Y. ve Khang, Y.-H. (2015). Impact of unintended pregnancy on maternal mental health: A causal analysis using follow up data of the Panel Study on Korean Children (PSKC). *BMC Pregnancy and Childbirth*, 15(1). <https://doi.org/10.1186/s12884-015-0505-4>
- Bartholomew, K., Henderson, A. ve Dutton, D. (2001). Insecure Attachment and Abusive Intimate Relationships. C. Clulow (Dü.) içinde, *Adult Attachment and Couple Psychotherapy* (s. 43-61). London: Brunner-Routledge.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Deuhfed*, 9(1), 23-28.
- Beebe, B., Jaffe, J., Buck, K., Chen, H., Cohen, P., Feldstein, S., ve Andrews, H. (2008). Six - week postpartum maternal depressive symptoms and 4-month mother–infant self- and interactive contingency. *Infant Ment Health J.*, 29(5), 442-71.
- Beebe, B., Steele, M., Jaffe, J., Buck, K.A., Chen, H., Cohen, P. ve Feldstein, S. (2011). Maternal anxiety symptoms and mother – infant self - and interactive contingency. *Infant Ment Health J.*, 32(2), 174-206.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss. Volume I.* Pimlico; New Ed .
- Bowlby, J. (1979). *The Making and Breaking of Affectional Bonds.* Tavistock Publish, London.
- Brumariu, L.E. (2015). Parent-child attachment and emotion regulation. *New Dir Child Adolesc Dev.*, 148:31-45.
- Brutus, S., Aguinis, H. ve Wassmer, U. (2012). Self-reported limitations and future directions in scholarly reports. *Journal of Management*, 39(1), 48–75.
- Buldur, A.H. ve Göcen, G. (2021). Plansız gebelik sürecindeki kadınların dini, manevi ve psikolojik durumlarının incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 337-374. <https://doi.org/10.34234/ded.1009333>
- Burkhauser, R. V., Daly, M. C., Houtenville, A. J. ve Nargis, N. (2002). Self-reported work-limitation data: What they can and cannot tell us. *Demography Journal*, 39(3), 541–555.
- Can, E. (2020). *Hukuk, ilahiyat ve sağlık bilimleri fakülteleri öğrencilerinin istemli kürtağlar hakkındaki görüşlerin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Crowell, J. A., Treboux, D., Gao, Y., Fyffe, C. ve Pan, H. (2002). Assessing Secure Base Behavior in Adulthood: Development of a Measure, Links to Adult Attachment Representations, and Relations to Couples Communication and Reports of Relationships. *Developmental Psychology*, 38(5),

679-693.

- Cyr, C., Euser, E.M., Bakermans-Kranenburg, M.J., ve Van IJzendoorn, M.H. (2010). Attachment security and disorganization in maltreating and high-risk families: A series of meta-analyses. *Dev Psychopathol*, 22, 87-108.
- David, H. (1992). Born unwanted: Long-term developmental effects of denied abortion. *Journal of Social Issues*, 48(13), 163-181.
- de La Rochebrochard, E. ve Joshi, H. (2013). Children born after unplanned pregnancies and cognitive development at 3 years: Social differentials in the United Kingdom millennium cohort, *American Journal of Epidemiology*, 178(6), 910–920. <https://doi.org/10.1093/aje/kwt063>
- Demir, S., Güner, C., Köksal, T. & Dolu, O. (2009). Kavram Oluşturma ve Ölçüm. (Ed.) Kaan Böke. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Denscombe, M. (2007). *The good research guide*. New York: Open University Press & McGraw-Hill Education.
- Dibaba, Y., Fantahun, M. ve Hindin, M. J. (2013). The association of unwanted pregnancy and social support with depressive symptoms in pregnancy: evidence from rural Southwestern Ethiopia. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 13(1). Doi:10.1186/1471-2393-13-135).
- Dykas, M.J., Ziv, Y., Cassidy, J. (2008). Attachment and peer relations in adolescence. *AttachHum Dev*, 10(2), 123–41.
- Farrell AK, Simpson JA, Carlson EA, et al. (2017). The impact of stress at different life stages on physical health and the buffering effects of maternal sensitivity. *Health psychol*, 36(1), 35-44.
- Fearon, R.P., Bakermans-Kranenburg, M.J., van IJzendoorn, M.H., Lapsley, A.M. ve Roisman, G.I. (2010). The significance of insecure attachment and disorganization in the development of children's externalizing behavior: A meta-analytic study. *Child Dev*, 81(2), 435–456.
- Finer, L. B. ve Zolna, M. R. (2016). Declines in Unintended Pregnancy in the United States, 2008–2011. *New England Journal of Medicine*, 374(9), 843–852.
- Foster, D. G., Raifman, S. E., Gipson, J. D., Rocca, C. H. ve Biggs, M. A. (2019). Effects of carrying an unwanted pregnancy to term on women's existing children. *The Journal of pediatrics*, 205, 183-189. doi: 10.1016/j.jpeds.2018.09.026.
- Ganeson, K. ve Ehrich, L. C. (2009). Transition into high school: A phenomenological study. *Educational Philosophy and Theory*, 41(1), 60-78.
- Genç, Z. (2023). *Çocuk ebeveyn ilişkisi terapisinin (Filial terapi) ebeveynler ve çocuklar üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- Goodman, G., Stroh, M., Valdez, A. (2012). Do attachment representations predict depression and anxiety in psychiatrically hospitalized prepubertal children? *Bull Menninger Clin*, 76(3), 260– 289.
- Grace, J. (1989). Development of maternal-fetal attachment during pregnancy. *Nurs Res*, 38(4), 228-232.
- Granat, A., Gadassi, R., Gilboa-Schechtman, E. ve Feldman, R. (2017). Maternal depression and anxiety, social synchrony, and infant regulation of negative and positive emotions. *Emotion*, 17(1), 11-27.
- Hayatbakhsh, M., Najman, M., Khatun M., Al Mamun A., Bor W. ve Clavarino A. , (2011). a longitudinal study of child mental health and problem behaviours at 14 years of age following unplanned pregnancy. *Psychiatry Res*, 185(1-2): 200–4.

- Herd, P., Higgins, J., Sicinski, K., ve Merkurieva, I. (2016). The implications of unintended pregnancies for mental health in later life. *American Journal of Public Health*, 106(3), 421–429. <https://doi.org/10.2105/ajph.2015.302973>
- Karataş, A., Gündüz, B. ve R. Karabörk. (2019). Ergenlerde ahlaki kayıtsızlığın yordayıcısı olarak arkadaşla bağlanma stilleri ve akran zorbalığının incelenmesi. *EJER Congress*, Ankara.
- Kesebir, Ş., Özdoğan Kavzoğlu, S. ve Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Khan, F., Fraley, R.C., Young, J.F. ve Hankin, B.L. (2019). Developmental trajectories of attachment and depressive symptoms in children and adolescents. *Attach Hum Dev*, 1–17.
- Kim P, Mayes L, Feldman R, et al. (2013). Early postpartum Parental preoccupation and positive parenting thoughts: relationship with parent-infant interaction. *Infant Ment Health J.*, 34(2), 104-116.
- Klima, C. S. (1998). Unintended pregnancy: consequences and solutions for a worldwide problem. *Journal of Nurse-Midwifery*, 43(6), 483-491.
- Langton, C.M., Murad, Z. ve Humbert, B. (2015). Childhood sexual abuse, attachments in childhood and adulthood, and coercive sexual behaviors in community males: main effects and a moderating function for attachment. *Sex Abuse*. doi10.1177/1079063215583853.
- McDonald, J. D. (2008). Measuring personality construct: the advantages and disadvantages of self-reports, informant reports and behavioral assessments. *Enquire Journal*, 1(1), 75-94.
- Meng, X., D'Arcy, C., Adams, G.C. (2015). Associations between adult attachment style and mental health care utilization: findings from a large-scale national survey. *Psychiatry Res.*, 229:454-461.
- Merriam, B. S. (2018). *Nitel araştırma*. (Çev. S.Turan). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Morsünbül, Ü. ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3, 553-570.
- Muller, M.E. (1996). Prenatal and Postnatal Attachment: A Modest Correlation. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*, 25(2), 161-166.
- Myhrman, A., Rantakallio, P., Isohanni, M., Jones, P. ve Partanen, U. (1996). Unwantedness of a pregnancy and schizophrenia in the child. *British Journal of Psychiatry*, 169(5), 637-640. Doi:10.1192/bjp.169.5.637
- Perris, C. ve Andersson, P. (2000). Experiences of Parental Rearing and Patterns of Attachment in Adulthood. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7(4), 279–288.
- Pratasava, V. (2022). Unwanted pregnancies: Outcomes for children: Women's Health Education Program Blog. College of Medicine sitesinden alınmıştır: <https://drexel.edu/medicine/academics/womens-health-and-leadership/womens-health-education-program/whpep-blog/unwanted-pregnancies-outcomes-for-children/>
- Rohner, R. P. (1986). *The Warmth Dimension: Foundations of Parental Acceptance Rejection Theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Şenoğlu, A., Çoban, A. ve Karaçam, Z. (2019). İstenmeyen gebelikler ve isteyerek yapılan düşüklerin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 28(4), 300–305. <https://doi.org/10.17827/aktd.474072>
- Siddiqui A. ve Hagglof B. (2000). Does maternal prenatal attachment predict postnatal mother-infant interaction? *Early Hum Dev.*, 59(1), 13-25.
- Siddiqui, A., Hagglof, B., Eisemann, M. (2000).

Own memories of upbringing as a determinant of prenatal attachment in expectant women. *J Reprod Infant Psyc.*,18(1), 67-74.

Smith, G. T. (2005). On construct validity: Issues of method and measurement. *Psychological Assessment*, 17(4), 396-408.

Solomon, J. ve George, C. (2011). *Disorganized Attachment and Caregiving*. New York: The Guilford Press.

Sonfield A., Kost K., Gold R. B. ve Finer L. B. (2011). İstenmeyen gebeliklerden kaynaklanan doğumların kamu maliyetleri: Ulusal ve eyalet düzeyinde tahminler. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health* , 43(2), 94–102.

Stern, J.A., Fraley, R.C., Jones, J.D., Gross, J.T., Shaver, P.R. ve Cassidy, J. (2018). Developmental processes across the first two years of parenthood: Stability and change in adult attachment style. *Dev Psychol*, 54(5), 975-988.

Tekindal, M., ve Şerife, U. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.

Titchen, A. ve Hobson, D. (2005). Phenomenology. İçinde B.Somekh ve C. Lewin (Edl) *.Research Methods in theSocial Sciences*, (ss. 121–130). London: Sage Publications.

Yavuzer, H. (2015). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Yilmaz, S. D., Ege, E., Akın, B. ve Çelik, Ç. (2010). 15-49 Yaş kadınların kürtaj nedenleri ve kontraseptif tercihleri. İ. Ü. F. N. *Hemşirelik Dergisi*, 18(3), 156-163.

Yazar Katkı Oranları

Yazarlar eşit oranda katkı sunmuştur.